

Kapitel 6. SMITSOMME SYGDOMME

Botulisme

Der blev i 2013 anmeldt 4 tilfælde af botulisme. I de tre tilfælde kom bakterierne fra syltet edderfugl og i et tilfælde fra fermenteret sælkød. Derudover var der ved et dødsfald begrundet mistanke om botulisme, og et dødsfald forud for de tre af tilfældene kunne ligeledes være forårsaget af botulisme, men blev ikke bekræftet.

Børnesygdomme

Et tilfælde af fåresyge blev anmeldt til Landslægeembedet i 2013.

Clostridium difficile, *C.diff.*

I 2013 modtog Landslægeembedet indberetning på 37 tilfælde af *C.diff.*, heraf 17 tilfælde af den særligt sygdomsfremkaldende (hypervirulente) undertype *C.diff.* 027. Tendensen er fortsat stigende og der vil været skærpet opmærksomhed på overvågning af de hypervirulente typer fremover, da *C.diff.* fremkalder langvarig diarré og kan danne sporer, som kan overleve længe i omgivelserne. Sporerne kan spredes via personales og patienters hænder efter kontakt med forurenede omgivelser og kan senere aktiveres til levedygtige bakterier, der kan fremkalde alvorlig sygdom hos svækkede personer.

ESBL

12 tilfælde af Extended Spectrum Beta-Lactamase producerende bakterier (ESBL) blev i 2013 indberettet til Landslægeembedet mod 6 tilfælde året før.

ESBL er tarmbakterier der producere enzymer der ødelægger virkningen af antibiotika. Bakterierne er derfor resistente overfor almindelig behandling. Bakterierne er meget smitsomme og udgør et stigende problem i Danmark og udlandet

Hepatitis A

Landslægeembedet har modtaget 9 anmeldelser på tilfælde med hepatitis A og 2 anmeldelser på hepatitis C. Det skal bemærkes, at dette blot er udtryk for antallet af anmeldte tilfælde, og ikke er et udtryk for den reelle forekomst af sygdommene.

Meningitis/sepsis forårsaget af meningococcer.

Der blev ikke anmeldt tilfælde i 2013.

Meningitis/sepsis forårsaget af *haemophilus influenzae* type B (HIB)

Der blev ikke anmeldt tilfælde i 2013.

Meningitis/sepsis forårsaget af pneumococcer

Der blev anmeldt 8 tilfælde i 2013 hvor sygdommen var forårsaget af pneumococcer, fordeling fremgår af tabel 15.

Der forekommer sandsynligvis langt flere tilfælde med pneumococinfektioner end de anmeldte, som kun repræsenterer nogle af de alvorligste tilfælde, der viser sig som sepsis eller meningitis, og som indlægges på sygehus med bedre og mere sikker diagnostik til følge. Dødeligheden er sædvanligvis meget høj for denne gruppe, ofte mellem 25-30 %. I 2013 var dødeligheden 25 %. Gennemsnitsalderen var 42,8.

Vaccination mod 13 pneumococ-typer blev i indført i børnevaccinationsprogrammet i 2010.

MRSA

I 2013 blev der anmeldt 4 tilfælde af Meticillin Resistent Stafylokok Aureus (MRSA). De 3 tilfælde var søskende, hvor det ene barn var indlagt og de 2 søskende var raske bærere. Hvorfra barnet var blevet smittet var uafklaret. Det sidste tilfælde havde fået foretaget amputation på Rigshospitalet og var formentligt smittet der.

Forekomsten af MRSA er stigende i mange lande, og der er behov for høj opmærksomhed på patienter og raske smittebærere fra udlandet med henblik på at undgå at få MRSA ind på sygehusene. De resistente bakterier udgør ikke nogen risiko for raske personer, men raske bærere kan give bakterierne videre til syge og svækkede, hvor bakterierne kan give alvorlige infektioner, som er svære at behandle.

Tuberkulose

Tuberkulose har været i stigning siden midten af 1980'erne. Stigningen kulminerede i 2010 med 115 tilfælde (205 tilfælde pr. 100.000 indbyggere). Selv om de sidste 3 år har vist en svag nedgang i antallet af anmeldte tilfælde er der fortsat grund til bekymring samt behov for kontinuerlig fokus på bekæmpelse af sygdommen. I international sammenhæng placerer Grønland sig på linje med lande som Nigeria, Myanmar og DR Congo og bliver klassificeret af WHO som TB-højbyrdeland.

Næsten 40 % af de anmeldte pulmonale TB-tilfælde var positive ved mikroskopi (af opspyt fra lunger), hvilket er ensbetydende med høj smitsomhed. Den høje smitsomhed indikerer sen diagnostik, idet der ofte har været symptomer som hoste, opspyt, træthed, nattesved og væggtab, længe før bakterien kan påvises ved mikroskopi af opspyt.

For blot få år siden var fokus rettet mod det høje antal af tuberkulose-tilfælde i Sydgrønland, men nu er fokus rettet mod Østgrønland.

Tasiilaq har, i løbet af de sidste 4 år, været i centrum af indsatsen mod TB i Grønland. Med 24, 41, 31 og 28 tilfælde i henholdsvis 2010, 2011, 2012 og 2013 har byen Grønlands højeste antal TB-tilfælde per borger. I 2013 var landsgennemsnittet 165 tilfælde pr. 100.000 borgere – i Tasiilaq var der 931 tilfælde pr. 100.000 borgere, altså mere end 6 gange højere.

De anmeldte TB tilfælde i 2013 fordelt på alder fremgår af figur 16. Kurven er sammenholdt med den gennemsnitlige aldersfordeling på de sidste 10 år. Det kan tydeligt ses, at de unge i aldersgrupperne 10-19 år og 20-29 år repræsenterer en væsentlig andel af de anmeldte TB tilfælde. Antalsmæssigt er der få tilfælde blandt de ældre over 60 år, men kurven med raten, hvor antallet er sat i forhold til befolkningen i den aldersgruppe, viser at sygdommen stadig i høj grad rammer de ældre.

Den høje forekomst kan blandt andet tilskrives de gode smittebetingelser tuberkulose fortsat har mange steder i såvel byerne som bygderne. Mange bor i dårlige boliger med mange beboere, men selv i nyere boliger ses det, at man bor mange sammen for at kunne betale huslejen. Desuden spiller faktorer som dårlig ernæring, højt alkoholforbrug og rygning også en stor rolle. Alt dette kombineret med perioder med ustabil bemanning i sundhedsvæsenet gør, at opsporing, behandling og opfølgende kontroller er vanskelige.

Tuberkulose kan helbredes uden følger, såfremt sygdommen erkendes og behandles i tide, men ubehandlet kan den give alvorlige skader og være dødelig. Det vil i en længere årrække kræve en ekstraordinær indsats hvis forekomsten skal nedbringes og fastholdes på et lavt niveau.

Personer, der er blevet smittede med tuberkulose, men som ikke har udviklet sygdommen, kan tilbydes forebyggende behandling i henhold til Landslægeembedets TB-vejledning. Siden 2002 har behandling med forebyggende medicin været anmeldelsespligtigt og tabel 18 viser en oversigt over antallet af personer i forebyggende behandling.

På baggrund af det høje antal tuberkulose-tilfælde vedtog Selvstyret i efteråret 2011 en ny National Strategi for bekæmpelse af TB i 2012-2016. De væsentligste redskaber i strategien er;

- at arbejde for politiske og samfundsmæssige tiltag, der kan nedsætte TB smittespredning og sygelighed
- at give borgerne relevant viden om TB
- at sikre sundhedspersonalet tilgang til opdateret viden om TB diagnostik og behandling
- at sikre den nødvendige diagnostiske kapacitet og høj kvalitet på laboratoriediagnostik
- at videre- og efteruddanne sundhedspersonale til at varetage arbejdet med TB
- at sikre en struktur i TB arbejdet, der understøtter optimal behandling og gennemførelse af behandlingen
- at sikre optimering af det decentrale TB-arbejde inklusive kontaktopsporing
- at sikre en effektiv central overvågning og afrapportering samt feedback til det decentrale niveau
- at sikre et effektivt samarbejde omkring diagnostik, behandling og overvågning mellem centrale og decentrale enheder
- at sikre optimal medicinforbrug og løbende optimering af medicinvalg

Hele strategien kan findes her: <http://www.peggik.gl/Sundhed/Tuberkulose/Strategi.aspx>

Som led i ovennævnte strategi er der, med Landslægeembedets formandskab, oprettet et "Nationalt Strategiudvalg for TB" som skal sikre og fremme tværdepartementalt og tværkommunalt samarbejde på TB området. Samarbejdet skal øge synligheden af TB området og bevidstgøre det politiske og administrative system om TB som en samfundssygdom. Samarbejdet skal sikre fælles mål for Selvstyrets indsatser på TB-området. Udvalget har repræsentation fra relevante departementer og KANUKOKA/kommuner.

Gonoré

Forekomsten af gonoré var i 2013 på et fortsat højt niveau med 1.273 tilfælde. Til sammenligning blev der indberettet 1.435 tilfælde i 2012. Dette svarer til 2.259 tilfælde pr. 100.000 indbyggere. Det er særligt de unge under 25 år, som har gonoré, idet 57 % af tilfældene findes i denne aldersgruppe. Ikke alle tilfælde er verificeret ved dyrkning af gonokok-bakterien. Forekomsten er langt højere end f.eks. i Danmark. Fordelingen blandt kønnene er nogenlunde ligelig. De helt unge kvinder er mest udsatte, se nedenstående tabel.

Det skal anføres, at grundlaget for Landslægeembedets opgørelse for er data fra Centrallaboratoriet, og ikke som tidligere ugemeldelisterne. Noget af stigningen fra 2008 kan være forårsaget her af.

Syfilis

Efter en lang årrække med gennemsnitligt 1 tilfælde af syfilis årligt og 3 år helt uden tilfælde, ses der aktiv smittespredning af syfilis i landet, og syfilis blev i december 2012 gjort anmeldelsespligtigt på individuel basis. 3 tilfælde blev indberettet i 2011, 10 i 2012 og i 2013 blev i alt 32 tilfælde indberettet. Maniitsoq, Sisimiut og Ilulissat tegner sig for de fleste tilfælde, men der er set tilfælde i de fleste byer. Der vil alle steder kunne forventes tilfælde af syfilis, da der traditionelt er en stor rejseaktivitet internt i Grønland. Kønsfordelingen i 2013 er nogenlunde ligelig, idet der blev anmeldt 15 mænd og 17 kvinder. Kvinderne er lidt yngre end mændene, idet de fleste kvinder er i aldersgruppen fra 15-29 år, mens de fleste mænd er fra 20-39 år.

Syfilis må igen betragtes som epidemisk i Grønland, og den hastige spredning af syfilis giver anledning til bekymring.

Chlamydia

Der blev i 2013 anmeldt 3.253 tilfælde af chlamydia, hvilket er et fald i forhold til 3.608 i 2012. Forekomsten af chlamydia i Grønland i 2013 var 6.095 pr. 100.000 eller ca. 10 gange mere end forekomsten i Danmark.

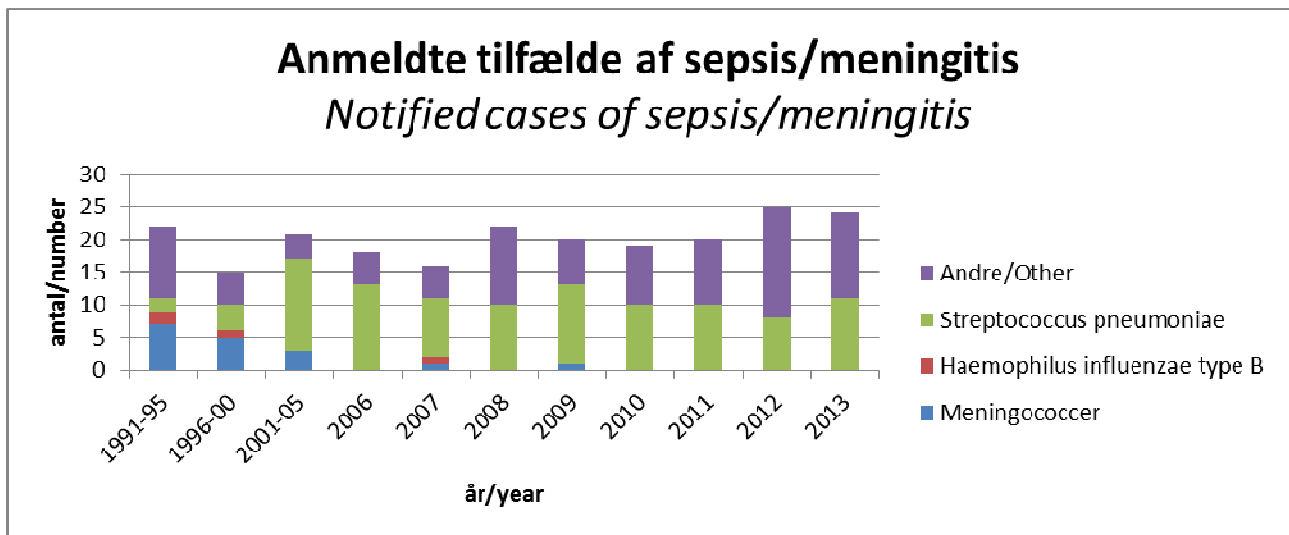
Chlamydia er en væsentlig årsag til graviditet uden for livmoderen, til sekundær sterilitet og ufrivillig barnløshed. Forekomsten er højere hos kvinder med 2.005 tilfælde (62 %) end hos mænd med 1.248 tilfælde (38 %) i 2013. Sygdommen er ofte asymptomatisk. At den konstateres hyppigere hos kvinder skal ses i relation til, at kvinder hyppigere undersøges i forbindelse med graviditet og fødsel.

Det skal anføres, at grundlaget for Landslægeembedets opgørelse er data fra Centrallaboratoriet, og ikke som tidligere ugemeldelisterne. Noget af stigningen fra 2008 kan være forårsaget her af.

HIV og AIDS

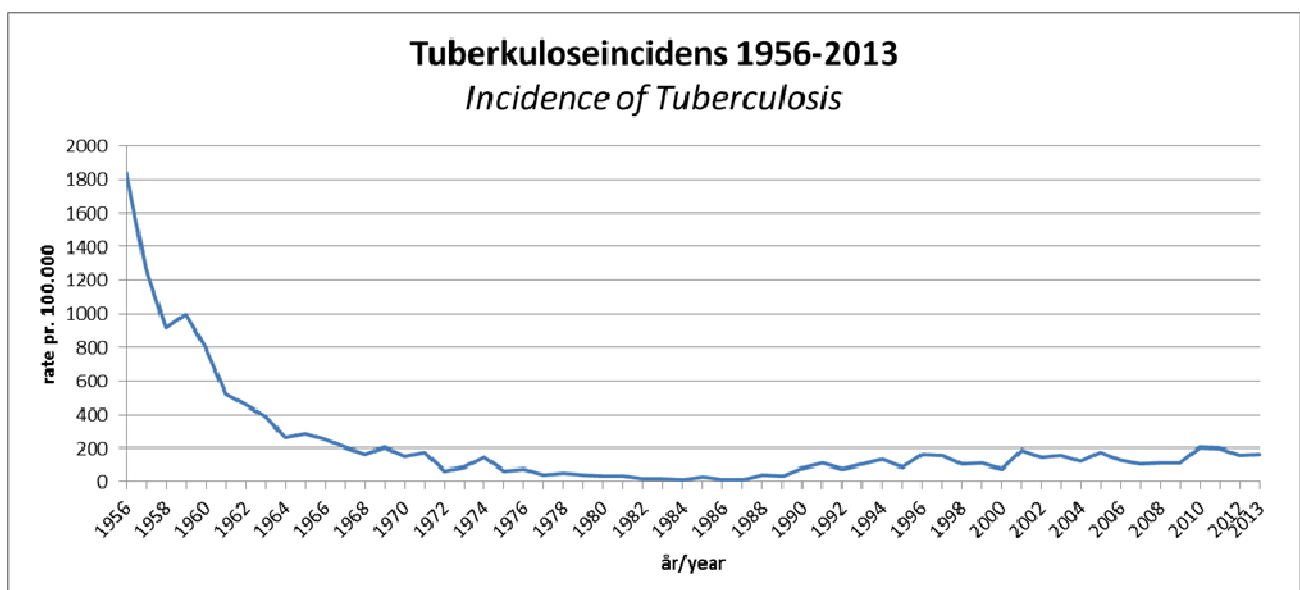
Det er nu mere end 28 år siden de første personer i Grønland fik HIV. Det var få år efter, at sygdommen blev kendt. Til og med 2013 var 165 personer i Grønland blevet smittet med HIV, hvoraf 36 % vides at have udviklet AIDS. Der er kendskab til at 45 % af de kendte HIV positive er døde, men ikke alle sammen af AIDS, og nogen kan være døde i Danmark. Der er smittet flere mænd (62 %) end kvinder (38 %).

Der er konstateret nye tilfælde af HIV hvert år. I 2013 blev der anmeldt 2 nye tilfælde af HIV. Hovedparten af de anmeldte HIV-positive tilfælde bor i Nuuk og Sisimiut, og de fleste er midaldrende mennesker. Ved homoseksuel smitte er aldersniveauet dog under 30 år. Gennemsnitsalderen på de smittede på diagnosetidspunktet har været stigende gennem de år, der har været HIV i Grønland, men fra 2012 til 2013 ses et fald (kun få cases pr. år). Internationalt set har de HIV smittede i Grønland en meget høj gennemsnitsalder. Udbredelsen af HIV ligner ikke det, man ser i de fleste andre lande, da der meget hurtigt blev tale om en overvejende heteroseksuel smitte.

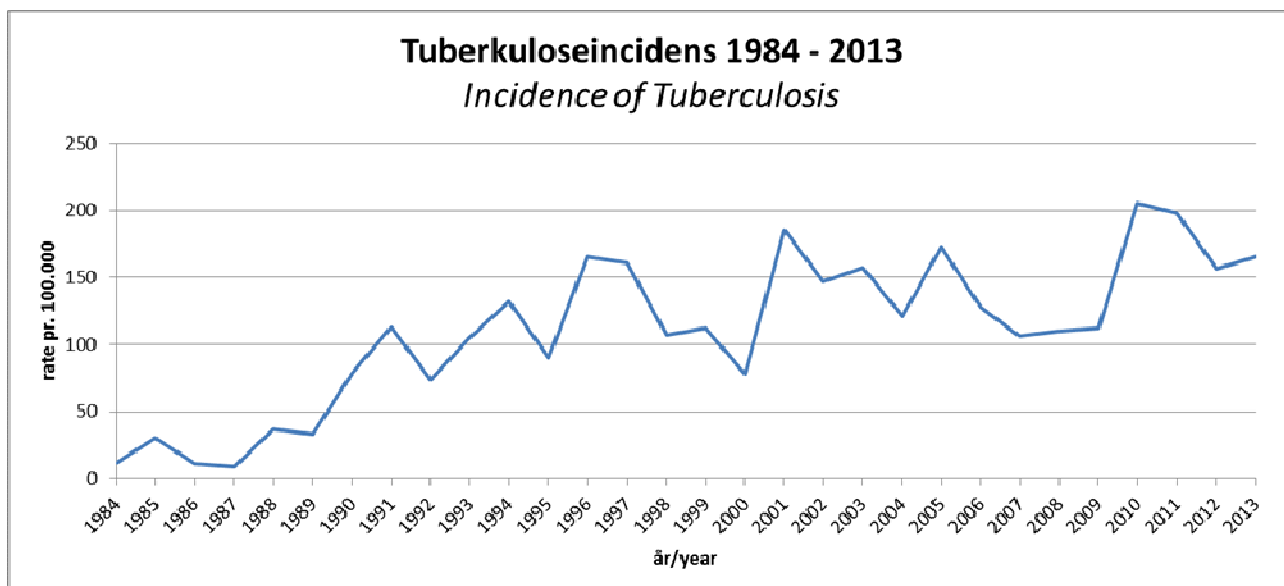

Figur 8

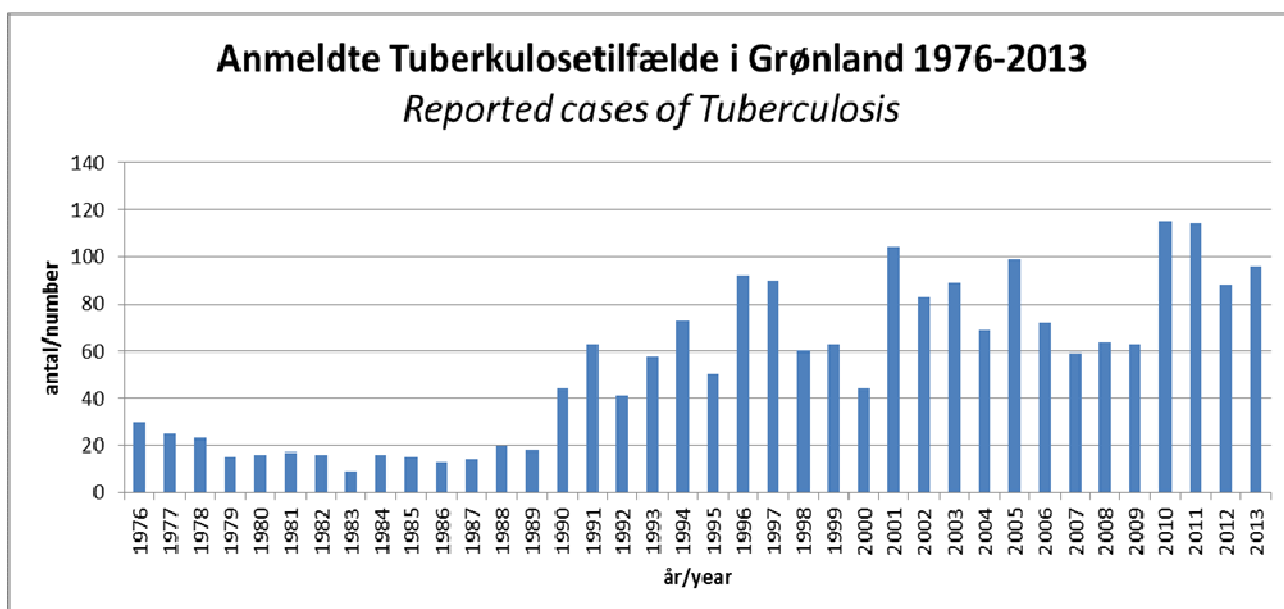
Verificerede pneumokoktilfælde i Grønland Notified cases of pneumococcus in Greenland 2013			
Køn Sex	Alder age	Levende/Død Living/Deceased	Serotype
♂	60	Levende/Living	23B
♀	64	Død/Deceased	4
♀	61	Død/Deceased	4
♂	64	Levende/Living	10A
♀	28	Levende/Living	1
♂	24	Levende/Living	3
♂	40	Levende/Living	10A
♀	1	Levende/Living	15C
4 ♂ / 4 ♀	Gennemsnits alder: 42.8 Average age: 42.8	6 Levende/Living 2 Døde/Deceased	8 med/with type 0 uden/without type

Figur 9

Figur 10

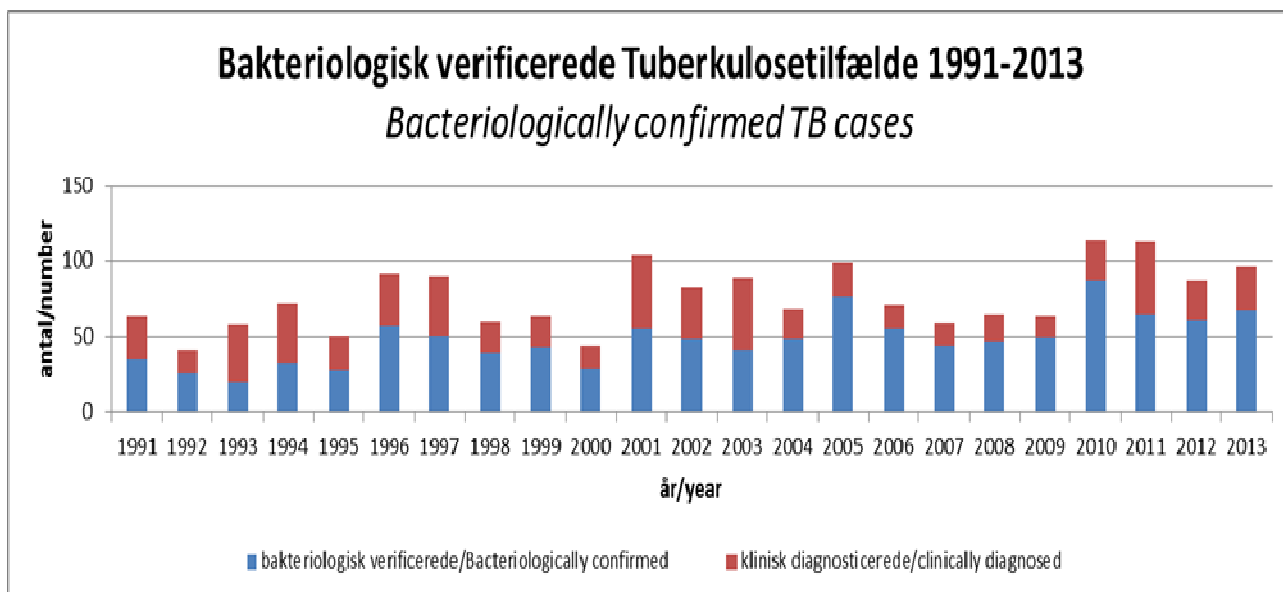
Figur 11

Anmeldte tilfælde af tuberkulose i Grønland Reported cases of tuberculosis in Greenland		
År Year	Antal Number	Rate/100.000/år Rate/100.000/year
1976 – 1980*	117	47
1986 – 1990	93	34
1991 – 1995	252	91
1996 – 2000	347	124
2001 – 2005	444	157
2006 – 2010	373	132
2011	114	198
2012	88	157
2013	96	165

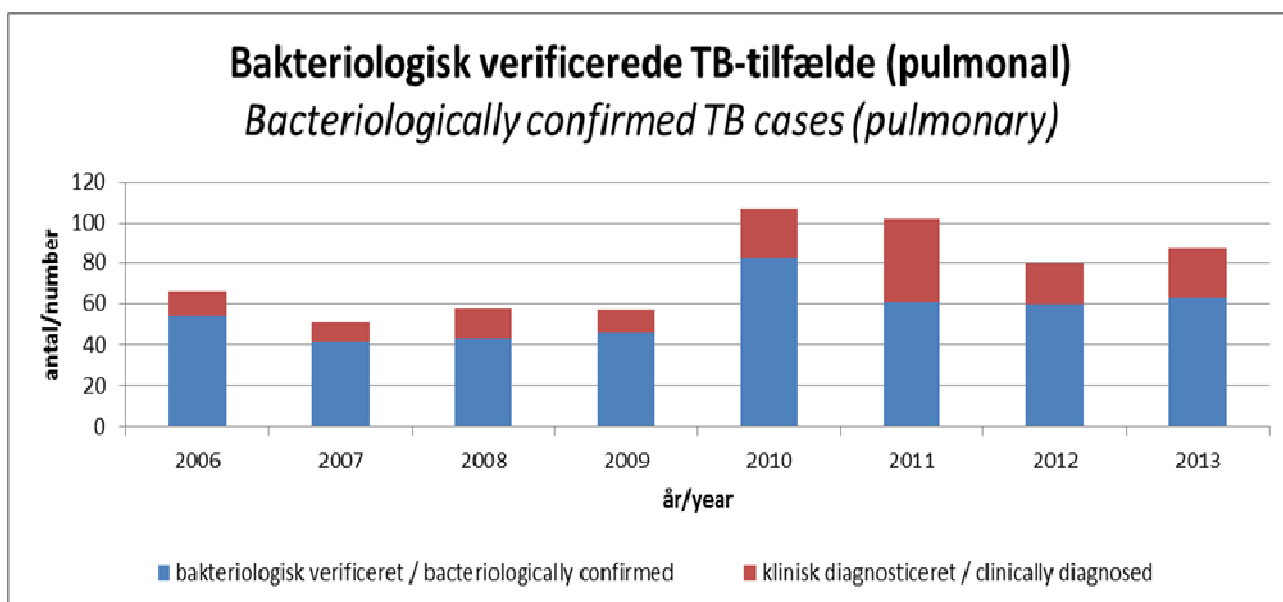
Kilde: Statens Institut for Folkesundhed og Landslægeembedet / Source: National Institute of Public Health and Chief Medical Officer in Greenland.

* Tallene for årene 1980 til 1985 er opgjort som anmeldte tilfælde af respiratorisk tuberkulose blandt grønlændere i Grønland

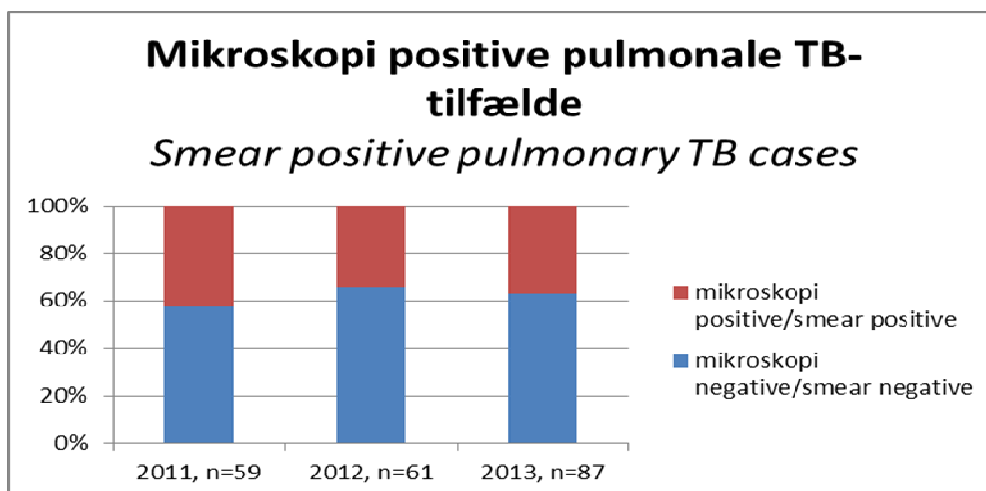
* From 1980 to 1985 notified cases of respiratory tuberculosis among inuit in Greenland were added up.

Figur 12

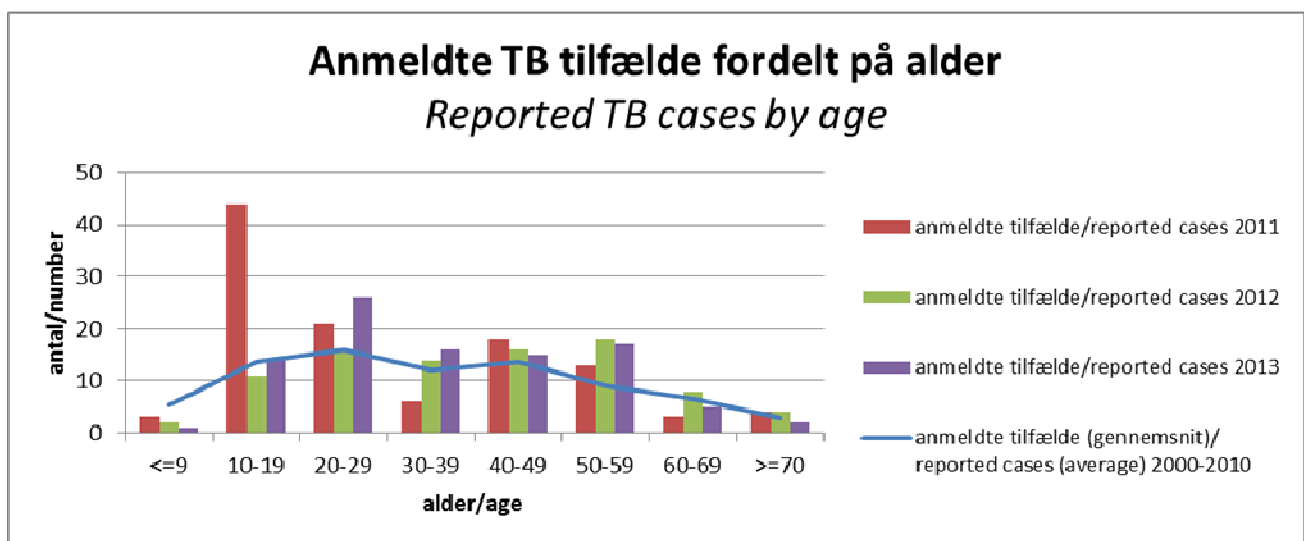

Figur 13

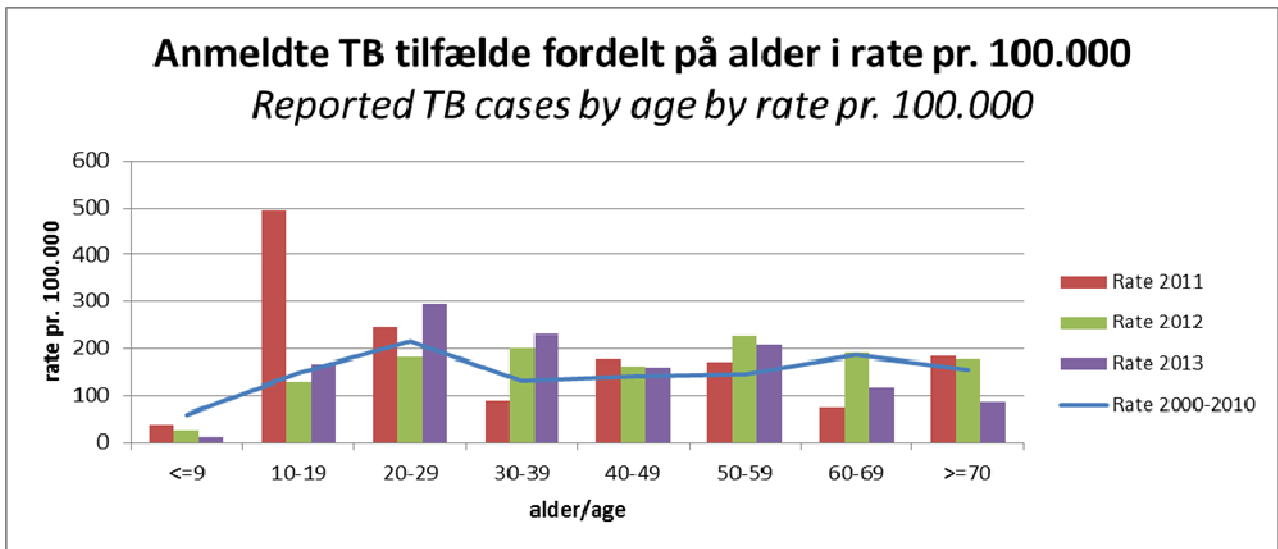

Figur 14

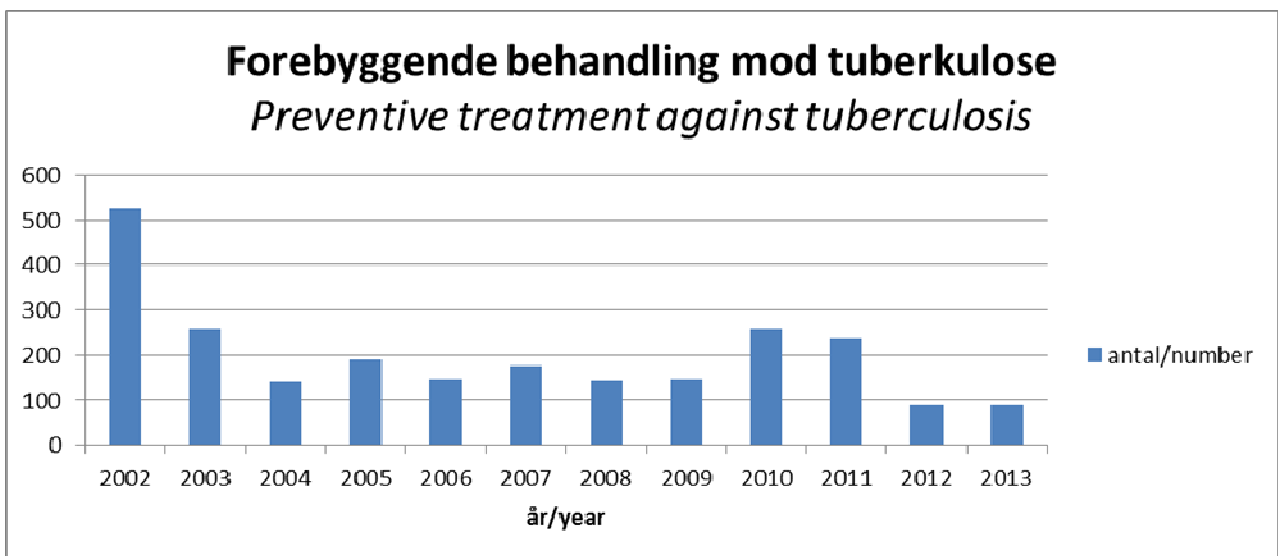
Tabel Table 17	Tuberkulose tilfælde fordelt på Regionssygehuse & Sundhedscentre Cases of tuberculosis by Regional Hospital & Health Care Center 2013		
Regionssygehus/Sundhedscenter <i>Regional Hospital/Health Care Center</i>	I alt anmeldte <i>All notified cases</i>	Heraf bakteriologisk verificerede <i>Of these bacteriologically verified</i>	Heraf mikroskopipositive <i>Of these microscopically pos.</i>
Nanortalik	6	2	1
Qaqortoq	10	8	1
Narsaq	1	1	0
Paamiut	3	2	2
Nuuk	23	13	8
Maniitsoq	5	4	3
Sisimiut	9	6	4
Aasiaat	6	6	6
Qasigiannugit	1	1	0
Ilulissat	3	2	1
Qeqertarsuaq	0	0	0
Uummannaq	0	0	0
Upernavik	0	0	0
Qaanaaq	1	1	0
Tasiilaq	28	22	8
Ittoqqortoormiit	0	0	0
I alt/Total	96	68	34

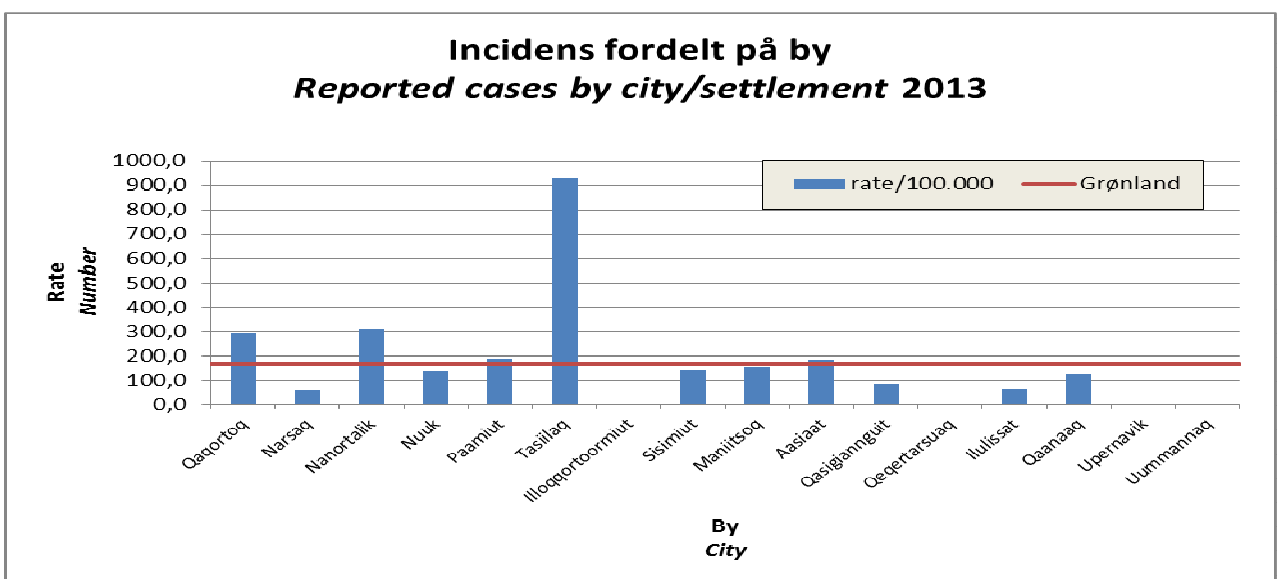
Figur 15

Figur 16

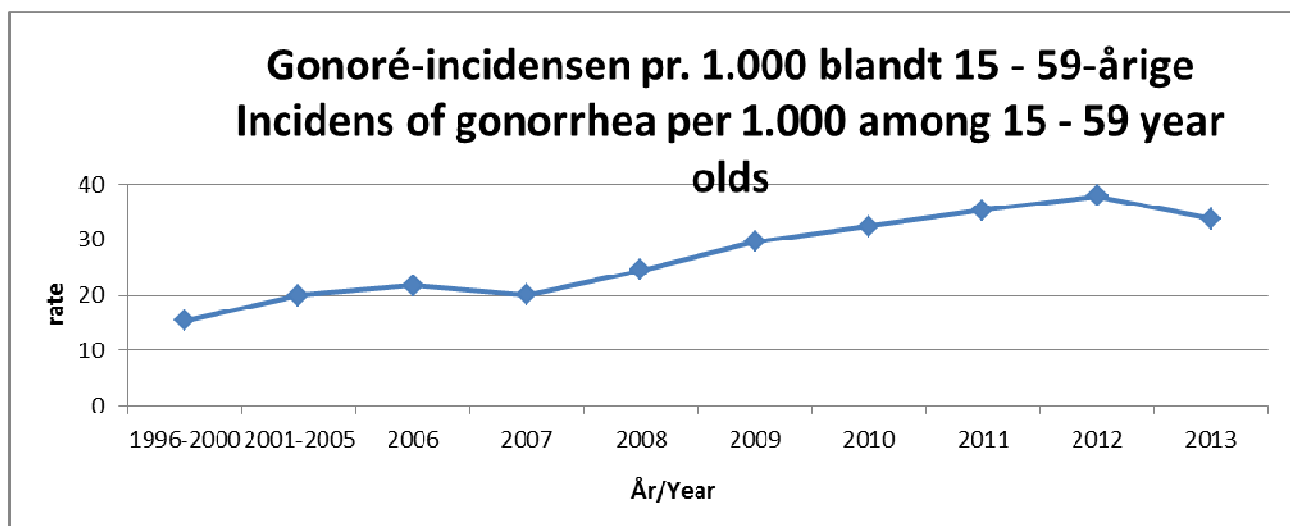
Figur 17

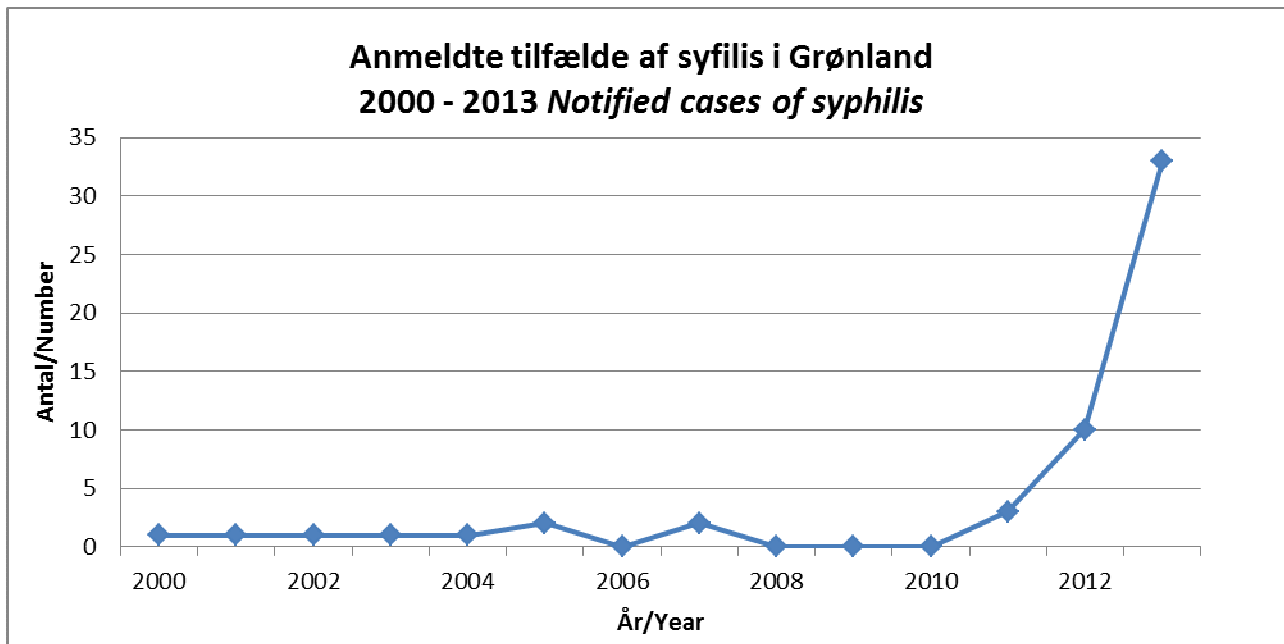
Figur 18

Tabel Table 18	Forebyggende TB behandling fordelt på distrikt og år Preventive treatment on district and year											
Distrikt/År District/Year	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nanortalik	412	3	9	14	13	53	2*	8	14	14	0	3
Qaqortoq	30	19	4	18	7	31	-*	17	17	9	0	10
Narsaq	8	3	23	22	25	11	3*	10	12	23	1	0
Paamiut	1	0	3	0	1	0	3	1	2	20	2	4
Nuuk	4	2	6	11	19	37	24	9	14	16	33	39
Maniitsoq	0	3	63	61	3	12	3	25	8	0	6	1
Sisimiut	0	9	0	3	3	2	13	17	9	14	11	15
Aasiaat	9	15	9	11	4	0	2	14	2	10	1	12
Qasigiannguit	0	3	1	3	1	0	5	3	7	0	8	1
Ilulissat	4	4	5	1	0	1	0	14	9	14	0	1
Qeqertarsuaq	0	0	3	3	0	0	15	0	0	1	1	0
Uummannaq	19	8	2	8	49	16	36	5	2	5	0	0
Upernavik	8	12	0	1	6	7	30	18	16	14	2	0
Qaanaaq	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tasiilaq	24	176	12	30	12	7	0	0	109	56	23	2
Ittoqqortoormiit	6	1	0	3	3	0	7	5	36	39	0	0
I alt/Total	525	258	140	189	146	177	143	146	257	235	88	88

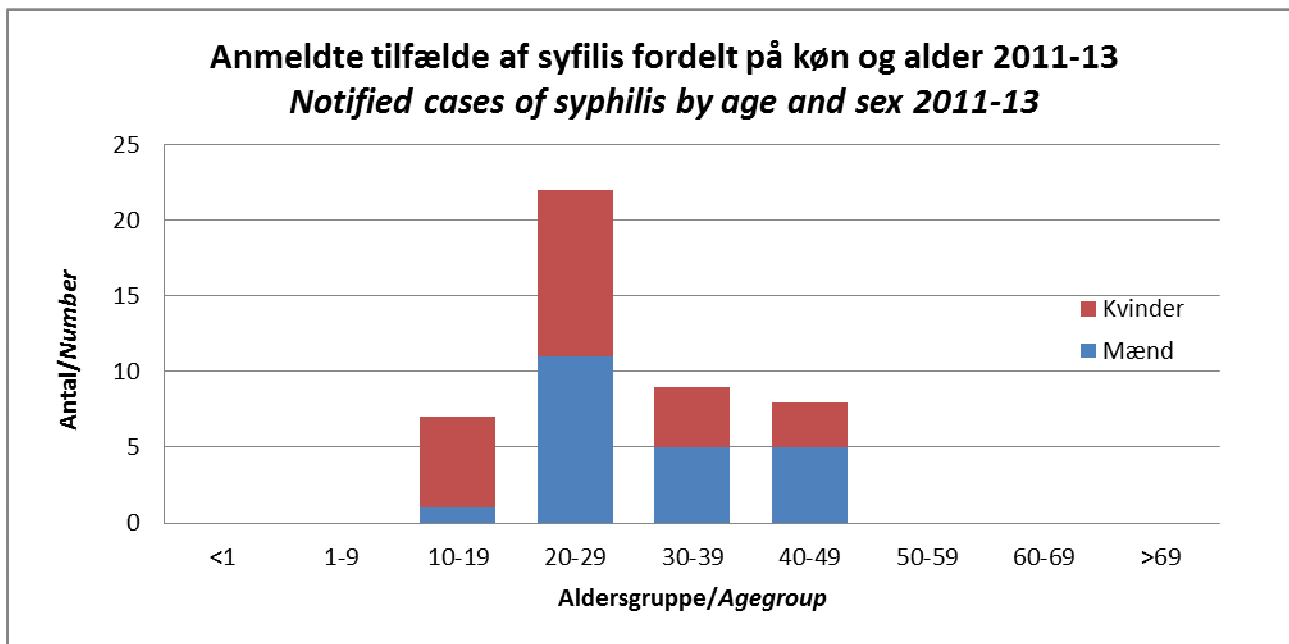
Tabel Table 19	Gonoré på køn og alder i Grønland Notified cases of gonorrhoe by sex and age 2013						
Køn/Alder Sex/Year	<1	1-14	15-19	20-24	25-29	>30	I alt Total
♂	0	2	112	170	134	171	589
♀	0	18	230	192	128	116	684

Figur 19

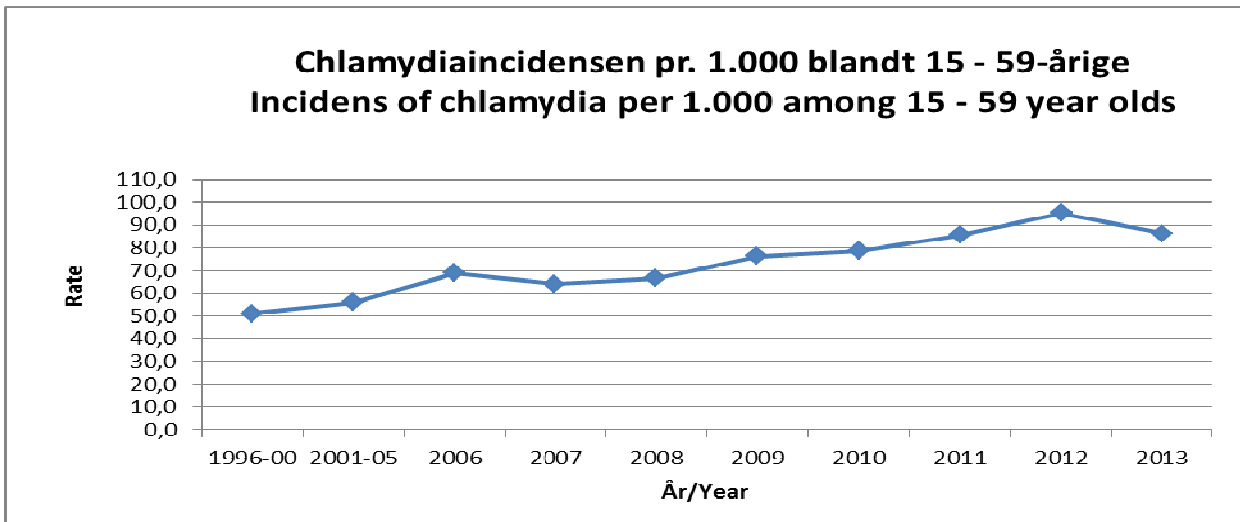

Figur 20

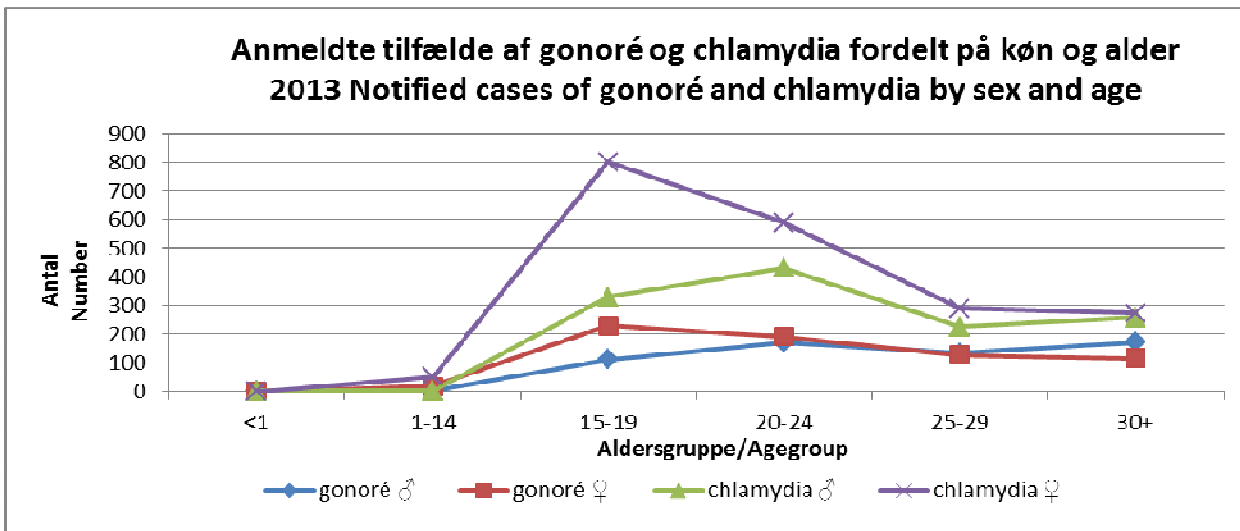

Figur 21

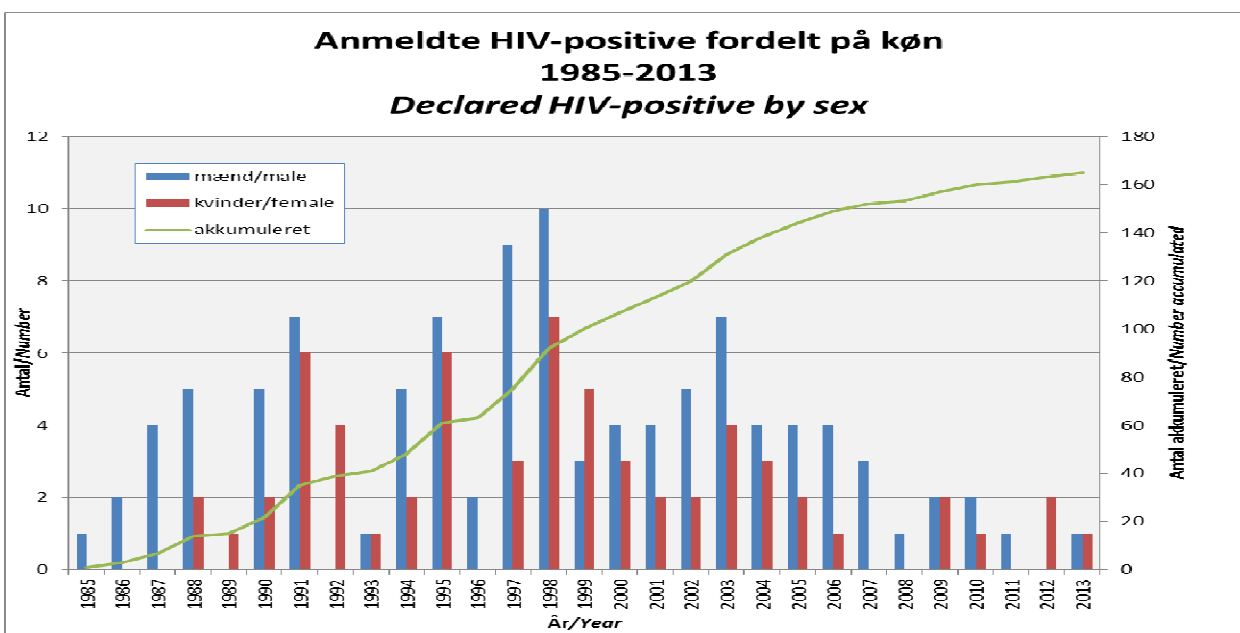
Tabel Table 20	Chlamydia på køn og alder i Grønland 2013 <i>Notified cases of chlamydia by sex and age 2013</i>						
Alder/Køn Year/Sex	<1	1-14	15-19	20-24	25-29	>30	I alt Total
♂	1	2	330	431	226	258	1248
♀	0	51	802	590	289	273	2005

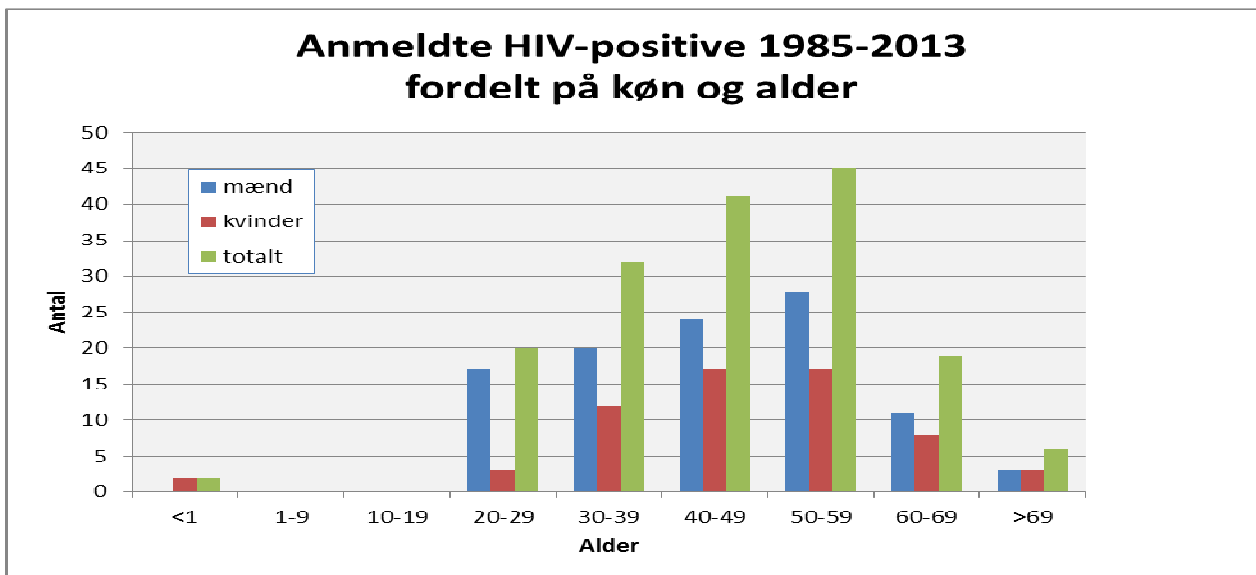
Figur 22

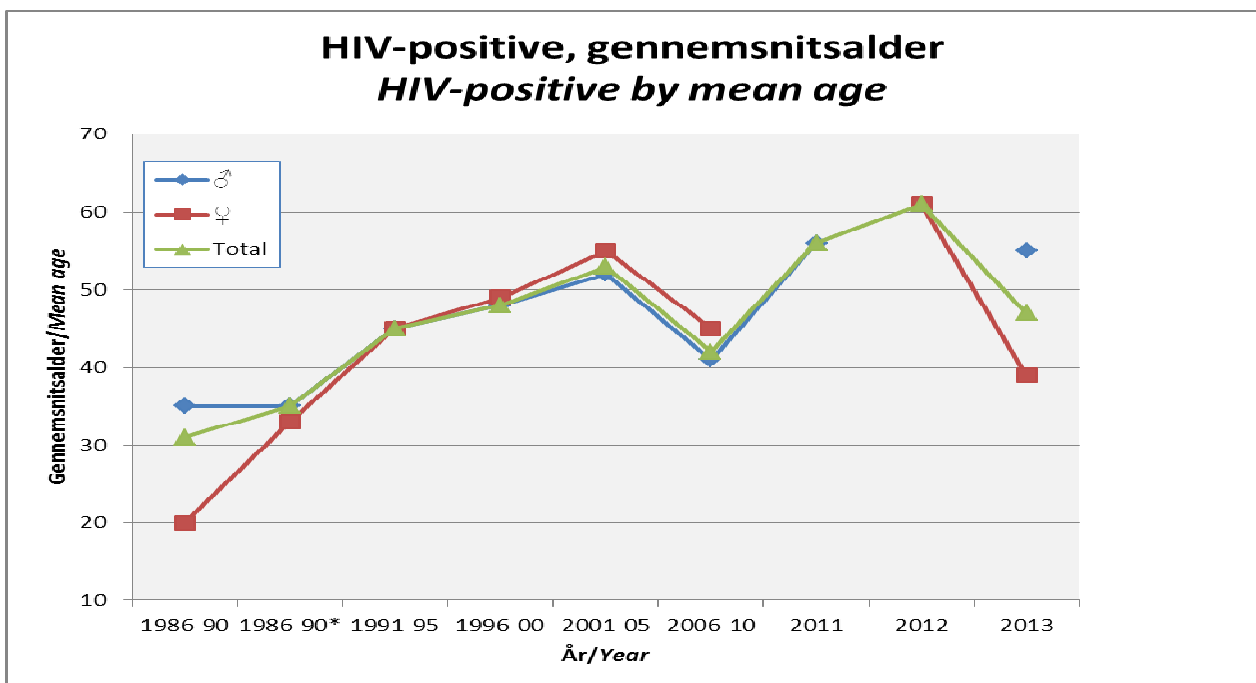
Figur 23

Figur 24

Figur 25

Figur 26

* To børn under 1 år er udeladt.

* Two children under 1 year old are not included.